

Dr hab. Krzysztof Franaszek
Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie
Wydział Architektury Wnętrz
Myśliwiecka 8, 00-459 Warszawa

Warszawa 05.09.2021

Recenzja pracy doktorskiej pani mgr Kamili Mróz

Temat pracy: „Interaktywne światło – wykorzystanie wyładowań plazmowych w gazach szlachetnych jako medium sztuki użytkowej ”

Promotor: prof. Kazimierz Pawlak

Akademia Sztuk Pięknych Im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu, Wydział Ceramiki i Szkła.

Podstawowe informacje o kandydatce:

Pani Kamila Mróz w 2013 roku ukończyła studia magisterskie na wydziale Ceramiki i Szkła na kierunku wzornictwa na Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu. Dodatkowo w 2015 roku ukończyła kurs pedagogiczny dla nauczycieli czynnych zawodowo. Obecnie pracuje na Akademii Sztuk Pięknych im. E. Gepperta we Wrocławiu na stanowisku laborant - pracownik inżynierski biorący czynny udział w procesie kształcenia studentów w zakresie pracy ze szkłem w płomieniu palnika gazowego. Pani Kamila Mróz pracuje również Neon Irsa S.C. Michał, Miłosz Lankiewicz jako pracownik działu projektowania i produkcji neonowych lamp wyładowczych.

Ocena jakości i rozmiaru dorobku projektowego, artystycznego i dydaktycznego.

Pani magister Kamila Mróz do recenzji przedstawia główną część pracy doktorskiej w postaci publikacji oraz portfolio przedstawiające dokonania artystyczne i spis działalności dydaktycznej i zawodowej. Charakterystyczną cechą dokonań pani Kamili Mróz jest skoncentrowanie się na jednej dziedzinie technologicznej, która zakłada pracę z formowaniem szkła i kształtowaniem efektów świetlnych za pomocą wyładowań plazmowych. Portfolio kandydatki opiera się w całości na tym temacie. Rzeczą istotną jest fakt, że dziedzina ta jest wyjątkowo skomplikowana i trudna ze względu na zagadnienia technologiczne co powoduje, że zawężenie zainteresowań jest niezbędne dla uzyskania świadomych i

kompletnych efektów pracy. Zaawansowane techniki produkcyjne doktorantka wykorzystuje do projektowania obiektów artystycznych jak również przedmiotów funkcjonalnych. W portfolio został zamieszczony zestaw prac z okresu od roku 2013 do 2022 i charakteryzuje się spójnością treści i formy. Prace pani Kamili Mróz zostały wielokrotnie upublicznione na wystawach i prezentacjach w kraju i zagranicą. Między innymi: GLASS ON/ let's meet in better times /, The Venice Glass Week, 4-12.09.2021, Wenecja, Włochy; Glass is BIOTiful II, 15.07.2020 – 3.01.2021, Biot, Francja; Anti-terror Album Peter Voss-Knude, 24.01.2020 – 6.05.2020, Roskilde, Dania; MilanoVetro -35, 19.02 - 19.04.2020, Mediolan, Włochy; She bends Women in Neon, 25.01 – 12.04.2020, Loveland, Stany Zjednoczone; Lightkeepers, 30.11.2019 – 02.02.2020, Bergen, Norwegia; Ireland Glass Biennale, 23.10.2019 – 7.01.2020, Dublin, Irlandia; International Biennale of Glass 2019, 20.09 – 20.10.2019, Sofia, Bułgaria. Dodatkowo wiele pokazów w Polsce: Odrodzenie, 22.06-3.07.2021, PAON, Kraków; Zbliżenie na szkło, 19.10 – 3.11.2020, Pod Ciśnieniem, Wrocław; Zmysł - wystawa Związku Artystów Szkła, 19.08-18.09.2020, Centrum Szkła i Ceramiki Lipowa 3, Kraków; Wystawa po Dolnośląskich Warsztatach i Sympozjum Szkła Artystycznego. EWOLUCJA, 17.01 – 31.03.2020, Centrum Dziedzictwa Szkła, Krosno; Wystawa po Dolnośląskich Warsztatach i Sympozjum Szkła Artystycznego. EWOLUCJA, 6.12.2019 - 6.01.2020, Muzeum Karkonoskie w Jeleniej Górze; Warsaw off ART 2019, 20–22.09.2019, Warszawa; Wizja Szkła, 01.06 – 30.06.2019, Muzeum Karkonoskie w Jeleniej Górze; Cała Biała, 04.02 - 28.02.2019, Puck; Delikatny temat. Szkło, 26.10 - 09.11.2018, Gdańsk; Neon Inn, Galeria ArtWalk, 5.12.2016 – 28.02.2017, Warszawa. Ponadto autorka zorganizowała jedną wystawę indywidualną „W poszukiwaniu światła”, 10.03-09.04.2022, Galeria Stara Łażnia w Zawierciu oraz uczestniczyła w konkursach międzynarodowych.

W tym miejscu należy zauważyć, że doktorantka prezentuje swoje prace w wielu kontekstach międzynarodowych co jest niewątpliwym atutem ponieważ pozwala na zweryfikowanie pracy w znacznie szerszej perspektywie, uwzględniając różnice cywilizacyjne i kulturowe. Przyczynia się w ten sposób do popularyzacji polskiej sztuki projektowej. Zakładam również, że specjalistyczna dziedzina, którą zajmuje się pani Kamila Mróz wymaga poszukiwania wiedzy i porównania osiągnięć z twórcami z innych krajów.

Praca dydaktyczna pani mgr Kamili Mróz opiera się w większości o serię wykładów, prezentacji i filmów instruktażowych. Odbyły się między innymi cykliczne wykłady w ramach szkoły doktoranckiej zorganizowane dla studentów Katedry Szkła „*Technologia wytwarzania lamp neonowych, Artystki i artystki Neon Art, Lampy wyładowczych jako medium sztuki, Plasma Art.*” 2018 – 2021 oraz cykle warsztatów i prezentacji w ramach Festiwalu Wysokich Temperatur 2021, 2019. Doktorantka aktywnie działa na polu rozpowszechniania wiedzy z dziedziny modelowania szkła i plazmowych efektów

świetlnych. Współpracuje z uczelniami, ośrodkami twórczymi i organizacjami pozarządowymi. Daje to obraz kandydatki otwartej na kontakt z drugim człowiekiem, umiejącej współpracować, przekazywać wiedzę, interaktywnie rozszerzać spektrum manualnego eksperymentu.

Ocena pracy doktorskiej pani mgr Kamili Mróz o tytule „Interaktywne światło – wykorzystanie wyładowań plazmowych w gazach szlachetnych jako medium sztuki użytkowej”.

Praca doktorska w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki została zrealizowana w ramach II edycji programu „Doktorat Wdrożeniowy”. Program opiera się na założeniu wsparcia w przygotowaniu rozprawy doktorskiej, która pomoże funkcjonować przedsiębiorstwu partnerskiemu. Doktoraty wdrożeniowe to alternatywna droga uzyskania stopnia doktora przeznaczona dla osób, które chcą rozwijać swoją karierę naukową i nie chcą rezygnować z pracy zawodowej poza uczelnią. Jest to z jednej strony szansa dla przedsiębiorstw, które dzięki pracy naukowej kandydata są w stanie rozwiązywać problem technologiczny, z drugiej strony doktorant uzyskuje możliwość rozwoju na rynku zawodowym, poza uczelnią co jest wartością samą w sobie ponieważ dzięki temu staje się praktykiem i może przekazywać pełną wiedzę, która zawiera w sobie teorię, genezę, sposoby i możliwości funkcjonowania na rynku pracy.

Rozprawa pani Kamili Mróz składa się z czterech części, gdzie autorka najpierw przybliży samo zjawisko plazmy jako czwartego stanu skupienia materii o właściwościach gazów, ale charakteryzującą się dobrym przewodnictwem elektrycznym i podatnością na oddziaływanie pól magnetycznych. Dużym potencjałem dla świata sztuki wizualnej jest fakt, że w momencie podpięcia energii elektrycznej niewidoczna materia zyskuje blask i światło. Można odnieść wrażenie obcowania z czystą energią, nieforemną materią, który przywodzi na myśl tajemnicze, świetlne spektakle natury oraz zjawiska nadprzyrodzone. To, co wydaje się jeszcze bardziej fascynujące to możliwości opanowania tej energii, formowania kształtów i dodawania treści lub funkcji do formy co oznacza, że tworzy się przestrzeń dla kreacji i sztuki. Potrzebny do tego jest jeszcze jeden komponent. Tą nieforemną, elektryzującą gazową strukturę musimy zamknąć w specjalnym środowisku, tak żeby się nie rozproszyła. Do tego najczęściej służy szkło, które formowane w różne kształty staje się rzeźbą. Szklana forma nadaje energii świetlnej ogólny wygląd w przestrzeni. Na tym etapie przepełniona efektem wizualnym kompozycja materiałów łączy się z dodatkowym elementem – ruchem. Plazma zamknięta w szklanym próżniowym obiekcie porusza się delikatnie, zmienia strukturę, drży. Wszystkie trzy części składowe struktury w charakterystyce bardzo materialne stają się przedmiotem efemerycznym, którego granice zacierają się, zanikają żeby pojawić się ponownie. Już sam fakt takiego stanu rzeczy wydaje się być przepełniony

potencjałem twórczym i ideowym. Energię zamkniętą w przezroczystej wielokształtnej bańce, która delikatnie się porusza można porównać do tajemnicy bytów istniejących poza granicami naszego potencjału poznawczego. Technika wybrana przez autorkę opracowania otwiera duże możliwości wizualne i interpretacyjne.

Pomimo tak efektownych zabiegów wizualnych dziedzina polegająca na formowaniu szkła i uzupełnianiu pustych przestrzeni za pomocą plazmy nie jest wyjątkowo popularna. Są to realizacje raczej niszowe, gdzie większość wystaw i pokazów to te, które skupiają się na prezentacji sztuki opartej o modelowanie szkła i ceramiki. Taki stan rzeczy interpretuję poprzez to, że twórca musi potrafić posługiwać się bardzo skomplikowaną techniką polegającą na mieszaniu pracy hutniczej, palnikowej, technikami dmuchania szkła laboratoryjnego i obróbki erozyjnej. Dodatkowo praca przy wyrobie tego typu obiektów wymaga zaawansowanej znajomości chemii, fizyki i podstawowej inżynierii. Drugi powód, który świadczy o małej popularności opisywanej metody twórczej to sama atrakcyjność wizualna powstających form. Mamy tu do czynienia z niebezpieczeństwem wejścia w pułapkę nadmiernej fascynacji efektem i skupieniu uwagi na samej atrakcyjności wyładowań świetlnych połączonych z transparentnymi blikami szkła. W takim przypadku zanika istota dzieła i jej sens intelektualny czy emocjonalny. Doktorantka we wstępnej części pracy odnosi się do przykładów sztuki tworzonej przez artystów z nurtu „Plasma Art”. Wybór inspiracji podyktowany jest stylistyką ale również metodami tworzenia tego typu obiektów ze szkła. Nie mam wątpliwości, że twórczość Mundy Hepburn(a) to świetna baza dla rozważań formalnych. Organiczne obiekty rzeźbiarza dobrze wykorzystują charakter pracy w szkłe, tworzone struktury, jakby znajome budują alternatywne rozwinięcie tworów natury. Natomiast twórczość i praca Waynea Strattmana rozszerza myślenie o formie szkła. Tutaj pojawia się interesujące połączenie płaszczyzn i geometrycznych kształtów stworzonych z transparentnych tafli w połączeniu z efektownymi wyładowaniami elektrycznymi. W przypadku tych projektów mamy do czynienia z zastosowaniem dekoracyjnym mimo uproszczenia formy szkła. Projekty realizowane przez firmę Strattmana skierowane są raczej do miejsc typu bary i miejsca rozrywki. Pokazuje to jak bardzo efektowna plastycznie jest dziedzina „Plasma Art” i jak bardzo należy być skoncentrowanym na celu i pomyśle sposobu zastosowania takiego obiektu. Dla autorki opisywanego opracowania ważnymi artystami z punktu widzenia własnej twórczości są Eric Franklin i Harriet Schawrzrock. Praca tych rzeźbiarzy koncentruje się wokół treści humanistycznych, gdzie opanowanie kształtowania form przestrzennych idzie w parze z przekazem dotyczącym vanitas, ulotnej sfery emocjonalnej człowieka czy tajemnicy energii życiowej.

Druga część pracy doktorskiej jest poświęcona współpracy kandydatki z firmą Neon Irsa. Jest to dział technologiczny w którym autorka przeprowadza szczegółową analizę i optymalizację wyrobów firmy.

Innowacyjny charakter badań polega na tym, że w naszym kraju nie ma specjalistycznej edukacji w zakresie wytwarzania rur neonowych. Najczęściej wiedza przekazywana jest z pokolenia na pokolenie. W dzisiejszych czasach reklamy świetlne wykonywane są w większości za pomocą wyświetlaczy Led. Przedsiębiorstwa produkujące neony wykonują produkty dla klientów z dziedzin bardziej niszowych takich jak małe punkty usługowe, pracownie dizajnu, warsztaty rzemieślnicze, kraftowe bary i autorskie restauracje. Firmy i rzemieślnicy tworzący w dzisiejszych czasach neony często muszą się uczyć technik od podstaw, a unikatowe zamówienia wymagają dostosowania technologii do oczekiwanych efektów. Niejednokrotnie skutkuje to błędami lub nietrwałością produktu. Pani Kamila Mróz zdecydowała się na współpracę z firmą Neon Irsa z założeniem całkowitego wyeliminowania wad powstałych przez wieloletnie nieprawidłowości w procesie wytwórczym, których skutkiem była skrócona żywotność artykułów. Dodatkowo doktorantka założyła dostosowanie technologii, włącznie z zaproponowaniem nowego stanowiska pompowego i stosowania nowych mieszanek gazów w celu uzyskania efektów właściwych dla dziedziny Plasma Art. Pani mgr Mróz po wnikliwej analizie problemów zaproponowała środki zaradcze pod postacią modyfikacji dotychczas stosowanej procedury wytwórczej. Nowe rozwiązanie wykorzystuje zapożyczoną z repertuaru szklarstwa laboratoryjnego metodę pompowania piecowego. Technika poszerza możliwą do zastosowania liczbę gazów. Autorskie rozwiązania kandydatki, oparte o szereg badań i kontaktów ze środowiskami twórców sztuki artystycznego zaowocowało stworzeniem prekursorskiego urządzenia, które otwiera drogę do komercyjnego wykorzystywania możliwości Plasma Art'u

Kolejny rozdział to kontynuacja rozważań technologicznych. Opis i analiza zasady działania lamp wyładowczych. To szczegółowe opracowanie, gdzie czytelnik jest przeprowadzany przez wszystkie możliwe procesy przygotowywania lamp plazmowych. Opisano stworzenie prototypu systemu próżniowo – pompowego, czyli wykonanie urządzenia i przygotowanie sposobów pomiaru. Omówiona została procedura odpompowywania i napełniania rur neonowych i obiektów plazmowych metodą bombardowania i piecową. Zaprezentowane zostały efekty świetlne uzyskane w trakcie badań z różnych mieszanek gazów oraz dostępne źródła zasilania dla obiektów plazmowych. Chemiczne i fizyczne eksperymenty pani magister budują paletę efektów wizualnych. Przedstawione są możliwości tworzenia delikatnego światła, łun, gwałtownych wyładowań, subtelnego rysunku świecących linii czy interaktywnych promieni, które reagują na dotyk. Przeprowadzone testy i usystematyzowanie poszczególnych efektów umożliwi świadome zastosowanie środków wyrazu w pracy twórczej. Wiedza na temat technik plastycznych staje się alfabetem twórcy. Znajomość genezy, umiejętność samodzielnego wytworzenia konkretnego efektu może skutkować pogłębieniem wartości języka plastycznego. W mojej ocenie doktorantka ma wyjątkowe umiejętności, które wyróżniają ją na tle wielu twórców. Zdolności manualne, technologiczne i plastyczne w dzisiejszym świecie nie są zasobem oczywistym. Wielu projektantów zleca swoje pomysły podwykonawcom, jedynie wyobrażając sobie możliwy efekt. Opanowanie technologii, zmaganie się z materią umożliwia osiągnięcie efektów głębszych, precyzyjniej dobranych, unikatowych, w pełni uświadomionych.

Najważniejszą częścią pracy doktorskiej z punktu widzenia oryginalnego dzieła artystycznego jest ostatni rozdział zatytułowany „Dotykanie światła”. Autorka prowadzi ciekawy wywód na temat haptycznych cech światła, czy raczej możliwości dotykowego wrażenia tej energii. W sztuce przestrzennej (rzeźbie i instalacji artystycznej) elementy światła, neonów, świetlówek zaczęły pojawiać się około połowy XX wieku. Świadome i precyzyjne zastosowanie świecących obiektów przypada na okres minimalizmu amerykańskiego. Jednym z pierwszych i zarazem kluczowym dla gatunku artystą był Dan Flavin. Jego instalacje przestrzenne opierają się na minimalistycznym rytmie. Poprzez swój wysoki kontrast wdzierają się do świadomości widza nie pozwalając oderwać wzroku. Byty/niebyty tworzą hipnotyzujące kompozycje zmieniając sposób odczuwania przestrzeni. Światło występuje tu w dość agresywnej postaci, dominuje. Architektura jest podporządkowana nieoczywistym zmianom perspektyw. W sztuce amerykańskiego artysty energia świetlna nie sprawia wrażenia możliwości dotyku. Przeciwnie, wydaje się nieuchwytna i transcendentna. Dan Flavin nazywa swoje prace „ikonami” dowodzi to słuszności moich odczuć w spotkaniu z jego sztuką. Przestrzeń światła to symboliczna boska strefa, dystans, gigantyczna odległość przestrzeni kosmicznej, blask gwiazd.

Robert Irwin to inny artysta, który pracuje ze światłem i przestrzenią. W jego pracach energia świetlna staje się bardziej humanistyczna. Rytmiczne kompozycje operują światłem sztucznym ale też w znacznym stopniu naturalnym.

"Nowe prace Irwina składają się z nieoświetlonych sześciostopowych lamp fluorescencyjnych zamontowanych do uchwytów i zainstalowanych w pionowych rzędach bezpośrednio na ścianie. Szklane tuby pokryte są warstwami półprzezroczystego żelu o bogatych kolorach i cienkimi paskami taśmy elektrycznej, co pozwala odblaskowym powierzchniom nieoświetlonego szkła i anodowanego aluminium wchodzić w interakcje z otaczającym je oświetleniem i tworzyć zmieniające się wzory cieni i chromatycznych tonacji. Odzwierciedlając jego ostatni zwrot ku percepcyjnym możliwościom nieoświetlonych żarówek, nowa praca Irwina poszerza zakres możliwości doświadczania wrażeń rytmu, pulsacji, ekspansji i intensywności, jednocześnie kontynuując długotrwałe zainteresowanie artysty rejestracją natychmiastowości naszej własnej obecności w przestrzeni."

<https://www.kaynegriffin.com/exhibitions/robert-irwin/press-release>

Okazuje się, że w pracach tego artysty możemy mówić o doświadczeniu światła w sensie paradoksalnym. Brak blasku, nieświecenie współgra z elementami które promieniują jasną energią. Ciemność zyskuje wyjątkową właściwość emanacji co może sprawiać wrażenie wręcz kojącej. Dodatkowym aspektem prac Roberta Irwina jest zastosowanie refleksów w przestrzeni. Znajomy pobłysk przenikający przez transparentne płaszczyzny, światło wschodu, zmroku, odblasków słonecznych jest rozpoznawalne i oswojone. Kształty świetlne układające się na ścianie zachęcają do zbliżenia się, pojawia się możliwość dotyku, dobrowolnej interakcji ze światłem.

James Turrell to artysta wykorzystujący w sztuce światło w sposób totalny. Jego prace współgrają z architekturą, dominują w przestrzeni lub ją przekształcają. Artysta posługuje się wielokolorową energią świetlną, kolorem i przestrzenią architektoniczną niejednokrotnie poprzez konstruowanie kompleksów urbanistycznych czy przebudowie całych pomieszczeń. W stałej ekspozycji Galerii Sztuki Współczesnej PS1 New York znajduje się dzieło sztuki autorstwa Turrella. Jest to pomieszczenie, które jest otwierane dla zwiedzających jedynie o określonych porach dnia, maksymalnie na godzinę czasu. Jest to spowodowane potrzebą stworzenia odpowiednich warunków kolorystycznych dla instalacji. Wewnątrz pokoju znajdują się miejsca do siedzenia i kontemplacji. W suficie został wycięty kwadratowy otwór. Przestrzeń wewnętrzna oświetlona jest ciepłym światłem, ściany pomalowane są na precyzyjnie dobrany ciepły kolor. Po wejściu do środka widz orientuje się, że geometryczny kształt sprawia wrażenie obiektu, który jest wewnątrz, obniża się i znajduje się bliżej patrzącego, jest jakby podwieszony pod sufitem. Dopiero po chwili można zrozumieć sytuację, w momencie kiedy poprzez ażur słyszalne są oddalone dźwięki otoczenia. Niesamowity efekt spowodowany jest odpowiednim kontrastem kolorystycznym i świetlnym na krawędziach. Kwadrat wydaje się możliwy do uchwycenia, światło rzeczywiście staje się haptyczne. Autorka recenzowanej pracy doktorskiej pisze: *„James Turrell jest wirtuozem w użyciu światła (zarówno sztucznego jak i naturalnego) w sztuce. Jego realizacje programowo mają być haptyczne. Budowane przez nie doświadczenie spirytualne czy duchowe ma być jednocześnie doświadczeniem zmysłowym”*

Ostatni przytaczany przeze mnie przykład sztuki, która wykorzystuje światło jest praca duńskiego artysty Olafura Eliassona „The weather project „, która była zainstalowana w Tate Modern w Londynie w 2003 roku. Eliasson użył nawilżaczy, które za pomocą mieszanki cukru i wody tworzyły delikatną mgiełkę w powietrzu, a także półkolistej tarczy (odbijającej się od lustra na suficie i sprawiającej wrażenie okrągłej) złożonej z setek monochromatycznych lamp, które promieniowały żółtym światłem. Wrażenie energii świetlnej poprzez zastosowane zabiegi formalne można było określić jako haptyczne, choć precyzyjniej ująłbym to jako odczucie ciepła, bycia w znajomej i bezpiecznej przestrzeni. Sufit sali był pokryty ogromnym lustrem, w którym zwiedzający mogli zobaczyć siebie jako maleńkie czarne cienie na tle masy pomarańczowego światła symbolizującego słońce. Olafour Elisson często używa efektów świetlnych w swojej sztuce. Wykorzystuje najróżniejsze techniki próbując uchwycić i zatrzymać zjawiska naturalne za pomocą technologii i nauki. Potrzeba opanowania z pozoru nieuchwytnych energii, okiełznania natury wydaje się być demiurgiczną cechą naszego gatunku.

Pani mgr Kamila Mróz w swojej pracy doktorskiej prezentuje dorobek artystyczny, który jest wynikiem wieloletniej pracy. Światło, które jest efektem wyładowań elektrycznych w środowisku gazowym zamkniętym w próżniowych szklanych obiektach zyskuje cechy przedmiotu. Można odnieść wrażenie,

że mamy możliwość złapania bezkształtnej energii. Prześroczyste szkło umożliwia iluzję takiego aktu.

Autorka pisze:

„Moim celem jest postawienie szkła w pozycji żywego organizmu, który wewnątrz zamkniętej formy posiada zdolne do interakcji wnętrze. W wykonanych przeze mnie realizacjach powierzchnia szkła stanowi nieprzekraczalną barierę, za którą zamknięty jest świat składający się z wyselekcjonowanych cząsteczek i atomów wchodzących ze sobą w niekończące się reakcje. Rzeźba plazmowa, choć jej raz ukonstytuowana forma nie podlega dalszym modyfikacją, jest w stanie zmieniać się wewnątrz w interakcji z otoczeniem”

W koncepcji pani Kamili Mróz mamy do czynienia z interakcją pomiędzy naładowaną energetycznie plazmą gazową i ciałem człowieka, skórą. Potencjał elektryczny organizmu powoduje, że promienie światła przybliżają się i próbują wyrównać napięcie. Jediną barierą jest przezroczyste szkło. Efekt wizualny znany nam z różnego rodzaju lamp elektrycznych i zabawek w pracach artystki zyskuje wyjątkową głębię dzięki sprawnemu manipulowaniu mieszkanką gazową, poprzez to efekty stają się bardziej zróżnicowane i sensualne. Idea haptycznych właściwości światła opisywana przez kandydatkę i krótko scharakteryzowana przeze mnie na podstawie przykładów w akapitach powyżej ma w pracach pani Kamili Mróz bardzo konkretne odzwierciedlenie. Mamy tutaj do czynienia, przynajmniej w granicach pojęcia percepcji dotykowej z możliwością kontaktu za pomocą dłoni, skóry. Jednak realny dotyk wymaga podłączenia zmysłu wzroku, dzięki któremu i poprzez współgranie (dwóch zmysłów) realnie dotykamy.

Pani Kamila Mróz w dokumentacji i w rozprawie doktorskiej zamieściła zestaw obiektów plastycznych wykonanych za pomocą opisywanych technik. Lampy wyładowcze realizowane przez autorkę dzielą się na rzeźby, które są zindywidualizowaną wypowiedzią artystyczną, oraz na projekty z zakresu wzornictwa, których powstanie jest umotywowane konkretną funkcją. Kilka z prac kandydatki zwróciło moja szczególną uwagę. Pierwsza z nich to instalacja zatytułowana „czy naprawdę mamy wybór”. Jest to minimalistyczna forma – linia zbudowana ze szklanej rurki, pośrodku rozdwa się tworząc okrąg. Rozświetlenie plazmowe, które podróżuje wewnątrz nie zawsze przebiega tą samą drogą. Domyślam się że warunki energetyczne otoczenia decydują którą częścią koła, którym półokręgiem powędruje miniaturowy piorun. Artystka zadaje pytanie czy droga, którą wybieramy jest tą właściwą? Co decyduje o naszych wyborach? Wypadkowa zdarzeń, ambicja, uczucia? Wątpliwości, które są czymś naturalnym w funkcjonowaniu człowieka zostały tutaj wyrażone w postaci oszczędnej ale atrakcyjnej kompozycji. Umiejętność nadawania szerokiej treści za pomocą prostych kształtów, użycie sugestywnych środków wyrazu, czułe zakomponowanie całości świadczy o prawdziwym talencie

kandydatki.

W podobnym nastroju prezentuje się praca o tytule „czy spotkamy się jeszcze?”. Jest to oszczędny w środkach obiekt wykorzystujący Zjawisko Zenera, które występuje w złączach spolaryzowanych zaporowo i objawia się gwałtownym wzrostem prądu. Efekt w szklanych rurach to nagłe rozświetlenie plazmy. Styk dwóch form symbolicznie nawiązuje się do spotkań międzyludzkich. W zaprezentowanej kompozycji plastycznej oznacza wzrost napięcia, rozjaśnienie, ocieplenie barwy światła.

„Do stworzenia tego obiektu zainspirowała mnie obserwacja osobistych relacji międzyludzkich i ich wpływ na moje samopoczucie i ogólny dobrostan. Chciałam pokazać niezwykłą energię, która potrafi wydarzać/pojawiać się pomiędzy dwójką nieznajomych, jej balans i delikatność.”

Kamila Mróz

Opisana wyżej rzeźba nie jest jedynym obiektem zaprojektowanym i wykonanym przez panią Kamili Mróz, odnoszącą się do problematyki relacji społecznych. Dowodzi to niezwykłej wrażliwości na otaczający świat oraz otwartości i oczekiwaniu sprawiedliwych i szczerych związków komunikacyjnych. To humanistyczne podejście wyraża się w instalacji „ Człowiek równa się Kobieta”, która była reakcją na wydarzenia w Polsce po wprowadzeniu ustawy o zakazie aborcji. W tym przypadku neonowe wzory układają się w tekst zawarty w tytule pracy. Podwieszane wyrazy, zaprezentowane w szklanych witrynach Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu stanowiły świecący transparent, okrzyk sprzeciwu. Tego typu zaangażowanie krytyczne uważam za bardzo ważny aspekt twórczości pani Kamili Mróz. Artysta powinien wychodzić poza wygodne przestrzenie dekoracyjności i reagować, próbować zmieniać otaczający świat.

Victor Pinchuk napisał na ten temat: " *"Sztuka, wolność i kreatywność zmieniają społeczeństwo szybciej niż polityka."*

Ostatnią pracą cyklu jest „pandemiczna mantra”, w której minimalistyczna forma jest niemal perfekcyjna. To prosta linia, poziomy odcinek rozświetlony neonowym światłem. Hasło „nie panikuj” jest tutaj zapisane w postaci alfabetu Morse'a. Mamy tutaj do czynienia z podwójnym przewartościowaniem z jednej strony alfabet używany na morzu poprzez stosowanie prostych sygnałów dźwiękowych staje się w pracy cichym zaszyfowanym komunikatem, z drugiej mamy zatrwajający, krzyk rozpaczony ale bezdźwięczny, nikt nie można go usłyszeć. Instalacja wyjątkowo dobrze opisuje stan odizolowania, zamknięcia się i oddalania od ludzi, który w niedalekiej przeszłości był spowodowany wybuchem globalnej pandemii. Okrzyk zapisany w pracy za pomocą kodu jest niesłyszalny bo wypowiedzany jest w samotności. Jeszcze raz artystka mówi o tym, jak ważna dla funkcjonowania w równowadze jest relacja z drugim człowiekiem, bez niej zapadamy się, zanikamy.

Drugim działem twórczości Pani Kamili Mróz są obiekty zainspirowane kształtami natury. Najczęściej są to projekty lamp i przedmiotów użytkowych, ale również organiczne rzeźby nawiązujące do świata fauny, mikroświata czy podwodnych finezyjnych istot. Jedną z takich realizacji jest prototyp lampy zainspirowany skorkowaciałym owocem lotosu orzechodajnego. Wielokomórkowa struktura jest prosta i dekoracyjna zarazem. W miękko rozchodzących się nieforemnych łukach wykonanych ze szkła porusza się światło. Wyobrażam sobie hipnotyzujący efekt obserwowania kolorowych języków świecącej plazmy, które zdawałoby się w przypadkowy, lub podobny do ruchu tajemniczej formy życia sposób podróżują po rozgałęzieniach wymodelowanej struktury. Lampa nie ma funkcji oświetlenia pomieszczenia, jest przedmiotem dekoracyjnym ale w dobrym tego słowa znaczeniu. Inne organiczne obiekty autorstwa pani Kamili Mróz to „Chrystus Narodów?” i „Dobra robota – jakim kosztem?”. Rzeźby pięknie wykonane, zainspirowane światem roślinnym. Pani Kamila niejednokrotnie motywuje pracę przy swoich obiektach rozbudowaną retoryką. Już same tytuły mają wprawić widza w ciekawość, forma przestrzenna i światło kontynuuje ten wywód językiem niewerbalnym. Autorka rozprawy oprócz prac opartych w większym stopniu na poszukiwaniu relacji pomiędzy formą a ideą wykonuje szereg projektów komercyjnych. Duża część z nich jest wynikiem współpracy z firmą Neon Irsa. Są to realizacje projektów graficznych neonów reklamowych, plany wykonawcze i techniczne wielu innych projektów, interaktywne loga świetlne, realizacje technologiczne i wiele innych.

Wartość projektu pani Kamili Mróz polega na oryginalności zadanego problemu i pogłębieniu tematyki w niemal wszystkich możliwych aspektach; oraz na wyjątkowej umiejętności skoncentrowania się na celu do którego dąży. Autorka opracowania jest artystką, która posiada wybitne umiejętności technologiczne i warsztatowe, doprowadzając do stworzenia prototypów urządzeń na poziomie zaawansowanej inżynierii. W tym samym czasie znajduje przestrzeń do rozważań ideowych, formalnych, jest żywo zainteresowana otaczającym ją światem i potrafi trafnie komentować rzeczywistość za pomocą autorskich rzeźb świetlnych. Tekst rozprawy doktorskiej jest przygotowany poprawnie, styl jest bardzo dobry, odnośniki, cytaty trafnie dobrane. Całość opracowania jest spójna i bardzo interesująca. Z niecierpliwością czekam na kolejne realizacje artystyczne pani Kamili Mróz.

Konkludując:

Pani Kamila Mróz zaprezentowała oryginalne dokonanie artystyczne oraz projektowe i inżynierskie, wykazując jednocześnie ogólną wiedzę teoretyczną w dziedzinie sztuki, dyscyplinie „sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki”, a ponadto posiada umiejętności do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej, a więc praca doktorska spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 z dnia 14 marca 2003 r.

(z późniejszymi zmianami) o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. Z 2018r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. Z 2018r., poz 1669, z późn. zm). Zarówno praca doktorska jak i wcześniejsze osiągnięcia artystyczne i projektowe kandydatki uzasadniają nadanie mu stopnia doktora sztuki w dziedzinie j.w. Wnioskuje o dopuszczenie pracy doktorskiej do publicznej obrony oraz przyznanie pani mgr Kamili Mróz stopnia naukowego doktora.

Dr hab. Krzysztof Franaszek

Warszawa 06.10.2022